

Loparska beseda

broj 15
lipanj 2014.

RIJEČ UREDNIKA

Dragi čitatelji *Loparske besede*,

dok ovo pišem i dok traju posljednji pregledi našeg lista prije tiskanja, započelo je nekoliko važnih događaja koji nas na velika vrata uvode u ljeto. Sudionici ovogodišnjeg *Festivala skulpture u pijesku* već neumorno pripremaju svoje pješčane radove za ocjenjivanje koje je planirano u subotu 21. lipnja, pripreme za 3. *Smotru klapa* zakazanu za 24. lipnja su u punom jeku, kao i za *Krumpirfest - dane loparskog krumpira...*

O svemu tome pisat ćemo u sljedećem, "zimskom" broju **Besede**, a u ovom smo vam pripremili pregršt članaka u kojima još jednom prolazimo kroz sve zimske aktivnosti, kako bismo se sa zimom napokon i oprostili. Iako je bila duga (ali i ne baš tako hladna), mi nismo spavali zimski san. Pratili smo i bilježili sve što se u našem malom mjestu događalo. Čekali smo i pripremali se za posebne datume i obilježavali ih na razne načine. Veselili smo se s maškarama, bili smo aktivni u sportskim aktivnostima, osnovali smo loparsku klapu, prošetali kroz prošlost Lopara s izložbom arheoloških nalaza, ubrzo potom dočekali Uskrs, a onda su i službeno započele pripreme za nadolazeću turističku sezonu. U međuvremenu čekamo otvorenje benzinske postaje u poslovnoj zoni "Sorinj", a autokamp "San Marino" oduševio nas je svojim novim sadržajima i uređenjem.

Stalna rubrika *Očuvajmo morski život - more nam je život dalo!* ovoga puta donosi članak o otrovnim ribama Jadrana; razgovarali smo s mladim glazbenikom Reneom Borićem koji je na ovogodišnjem Međunarodnom natjecanju u Makarskoj ponio prestižnu titulu najboljeg mladog mandoliniste; a u *Okusima i mirisima iz davnina*, potaknuti manifestacijom koju je nedavno održala Srednja škola Markantuna de Dominisa i "feštom od boba", donosimo nekoliko recepata s ovom ukusnom i "svestranom" mahunarkom.

Odmorate na trenutak od priprema za sezonu i o svemu tome pročitajte u ovom broju **Besede**. Želimo vam uspješnu, sunčanu i dugu turističku sezonu 2014.!

Centar za kulturu Lopar

Sandra Paparić, ravnateljica

SADRŽAJ

2 RIJEČ UREDNIKA

3 OPĆINA LOPAR

4 TZD LOPAR

6 LOPAR VRUTAK

7 IMPERIAL D.D.

10 UDRUGE

14 FOTOREPORTAŽA

16 POZIVNICA

19 DJEČJI KUTAK

20 SVAŠTARICA

**22 OČUVAJMO MORSKI
ŽIVOT - MORE NAM JE
ŽIVOT DALO!**

23 RAZGOVARALI SMO

25 OKUSI I MIRISI IZ DAVNINA

**26 Mali rječnik
čakavštine**

27 CRTICA ZA KRAJ

OPĆINA LOPAR

Piše: Marijana Protulipac Tomičić
Općina Lopar, tajnica

Izgradnja benzinske postaje

Donošenjem Odluke o izradi Urbanističkog plana uređenja UPU 44, Poslovna zona "Sorinj", izradom i konačnim usvajanjem Plana, stvoreni su preduvjeti za izgradnju benzinske postaje u Loparu. Nakon otkupa zemljišta i formiranja građevne čestice prema ishodenoj lokacijskoj dozvoli, zemljište na kojem je predviđena izgradnja benzinske postaje putem javnog natječaja prodano je tvrtki "Perductor" d.o.o. Lopar.

Radovi na izgradnji benzinske postaje u punom su jeku te se otvaranje očekuje u srpnju ove godine.

Stavljanjem u funkciju ovog izuzetno važnog infrastrukturnog objekta znatno će se podignuti standard turističke usluge u Loparu, ali i olakšati svakodnevno funkcioniranje domicilnom stanovništvu s obzirom da je trenutno najbliža benzinska postaja od Lopara udaljena gotovo petnaestak kilometara.

BUDIMO HUMANI!

Prikupljanje pomoći za poplavljena područja

Dana 19. i 20. svibnja u Loparu se odvijala humanitarna akcija prikupljanja pomoći za poplavljena područja Slavonije. Brojne volonterke i volonteri nesebično su izdvajili vrijeme i marljivo sortirali hrani, odjeću, obuću i higijenske potrepštine u prostorijama Dobrovoljnog vatrogasnog društva Lopar. Svaka, i najmanja sitnica brižno je označena i otpremljena prema potrebitima. Dva kombija bila su malo za prijevoz svega prikupljenog. "Rapska plovidba" osigurala je izvanrednu gratis liniju Mišnjak – Stinica 21. svibnja, Crveni križ osigurao je gorivo i pomoć je sigurno stigla do odredišta.

Rab je prema Slavoniji uputio ukupno dva kamiona i jedanaest kombija pomoći, a Lopar je još jednom pokazao koliko veliko srce ima.

Hvala svima koji su na bilo koji način pridonijeli ovoj hvalevrijednoj akciji!

"Nitko nikada nije postao siromašan dajući drugima!" – Anna Frank

TZO LOPAR**Zimske pripreme aktivnosti za bezbrižnije ljetne dane**

Piše: Marin Mušćo,
direktor TZO-a Lopar

Većina priprema za uspješnu turističku sezonu u Loparu održena je kao i obično tijekom zimskih mjeseci. Sajamska sezona započela je polovicom siječnja i završena je polovicom svibnja. Za to vrijeme u suradnji s TZG-om Raba i "Imperialom" d.d. održani su sajmovi u Beču, Utrechtu, Münchenu, Stuttgartu, Nürnbergu, Zürichu i Padovi, te prezentacije otoka Raba u Ljubljani i Augsburgu. Tijekom cijele godine aktivno se radi na uređenju nove web stranice sugladno novom vizualnom identitetu otoka, na nadogradnji mobilne aplikacije te Facebook profilu i stranici. Djelomično je redizajniran i spremljen za dotisak image katalog Lopara, dotisnuto je 50 komada DVD-a sa turističkim filmom Lopara, 500 plakata s motivom najljepše hrvatske plaže i 90. u svijetu prema CNN-u – Rajske plaže, novi deplijan Sakralna baština Lopara.

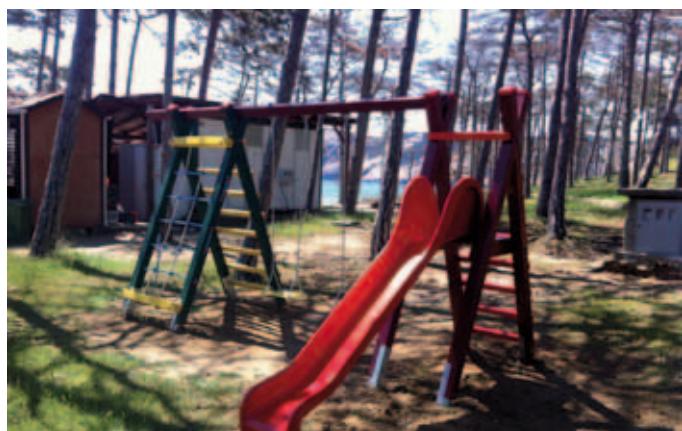
Organizirane su brojne edukacije za iznajmljivače i ostale članove TZ-a na temu google oglašavanja, kvalitete usluge u turizmu, uređenja balkona i okućnica, zborovi iznajmljivača.

Izrađen je kalendar događanja za čitavu godinu, te su neke od planiranih manifestacija uspješno i održane (karnevalski program, uskršnji doručak, MTB maraton, Alpe Adria Fest, Sun Adria Cup...).

Primaljen je čitav niz novinara i studijskih grupa (Bayerische Rundfunk, Thomas Cook, Terra Reisen).

U suradnji s Općinom Lopar i KTD-om "Lopar Vrutak" d.o.o. održene su mnoge aktivnosti na uređenju mjesta (eko akcija Neka školji budu bolji, uređenje plaže Donji mel, sanacija dječjih igrala kod škole, na Livačini, na Rajskoj plaži, sanacija postojeće i postavljanje nove turističke signalizacije i info tabli, subvencionirana prodaja sadnica cvijeća, uređenje okoliša zgrade TZ-a, puštanje u rad novih HOT SPOT zona).

Uz sve gore navedeno, te uz ulaganja "Imperiala" d.d. u sadržaje u AC-u i TN-u "San Marino", željno iščekivana turistička sezona može započeti.

TZO LOPAR

Edukativne radionice

Piše: Dominik Paparić,
TZO – a Lopar

TZO Lopar je organizirala edukativne radionice na kojima su privatni iznajmljivači upoznati s programom prijave turista putem web-a. Radionicama je prisustvovalo preko 30 iznajmljivača, a održavale su se tijekom mjeseca ožujka i travnja, te je svaki od njih dobio lozinku i korisničko ime za pristup programu. Radionice koje su trajale 2 školska sata u prostorijama TZO-a Lopar, je vodio djelatnik TZO Lopar, Dominik Paparić.

Prestižna nagrada za naš pansion

Piše: Nikolina Turk Franelić

Čast nam je za ovaj broj Loparske besede istaknuti da je pansion Bellevue dobio nagradu "Top Hotel" prestižnog svjetskog portala za rezervacije i recenzije putovanja Holidaycheck.com. Radi se o nagradi kojom se nagrađuje samo 400 hotela u svijetu po izboru gostiju.

Nagrada se temelji isključivo na broju recenzija u sezoni 2013. i ocjeni gostiju. Sami hotelijeri nemaju nikakvu mogućnost utjecaja niti promjene na predanu recenziju. Brojke koje stoe ispod pročitanih recenzija su impozantne - jedna recenzija dostiže i do 3500 čitanja, tako da je razumljivo koliko je važno zaraditi pozitivne komentare gostiju, jer svaki gost koji odlučuje o izboru objekta prvo "provjerava" kako su se proveli gosti prije njih. Ukratko, možete imati "zlatni" objekt, bazen, послugu ili bilo što drugo, ali ako gosti pišu da im nije bilo dobro, sve to propada. Ovaj portal je snažniji od bilo kakvog marketinga, ispada da nam donosi najveću vrijednost kod ostvarenog bookinga, jer je u procesu rezervacije upravo provjeravanje na holidaychecku kod većine njih odlučujuće za rezervaciju.

Budući da je nagradu dobilo još samo 12 hotela u Hrvatskoj, među kojima je primjerice Falkensteiner Iadera iz Zadra i Hotel Lone iz Rovinja koji imaju vojske zaposlenih stručnjaka koji brinu svaki o svome resoru, izuzetno smo ponosni jer nismo niti sanjali da bi nas gosti svrstali zajedno s takvim velikim imenima.

Također je veliki uspjeh i to da niti jedan manji objekt nije zaradio takvu nagradu, uglavnom nagrade odlaze u ruke

velikih gdje postoji i po nekoliko direktora koji brinu i nadziru operacije u svojim resorima, a kod nas dvije glave brinu o kompletном konceptu - od marketinga, investicija, održavanja, kadrova, kulinarstva, do okoliša, čistoće, ambijenta, atmosfere, ljubaznosti i još milijun detalja koji su doveli do ove nagrade. Koliko god nas je nagrada oduševila, toliko nam je i postavila još veća očekivanja gostiju, pa nam je sezona 2014. podigla ljestvicu koju ćemo ovo ljeto morati dostići. Ponosni smo na činjenicu da su nas sami gosti tako visoko ocijenili i da je naš objekt – objekt na području loparske turističke zajednice dobio tako prestižnu nagradu.

LOPAR VRUTAK D.O.O.

Uređenje mesta za novu turističku sezonu

Piše: Zdenko Jakuc,
direktor "Lopar Vrutka" d.o.o.

"Lopar Vrutak" d.o.o. intenzivno radi na uređenju mjesta za turističku sezonu koja je na vratima. U suradnji s Općinom Lopar i Turističkom zajednicom Općine Lopar sudjelovali smo u nekoliko projekata. Prihranili smo Rajske plaže ispred "Sportskog centra" s otprilike 300 metara kubičnih pijeska, na način da smo pijesak koji smo prošle godine ispumpali iz "Lučice" prebacili mehanizacijom na lokaciju koja u sezoni ima najveći pritisak turista s obzirom na širinu plaže. Također smo plažu Livačina prihranili pijeskom te uredili prilaz plaži i utoke potoka na plažu. Parkiralište na Lučici smo ogradili i time zaštitali šetnicu uz more od parkiranih automobila, novim vazama, klupama i koševima na koje smo posebno ponosni jer su ih djelatnici "Lopar Vrutka" sami izradili. Nove vase, klupe i koševi postavljeni su također na šetnici iznad Rajske plaže, na Rivi i prema Vili Miri.

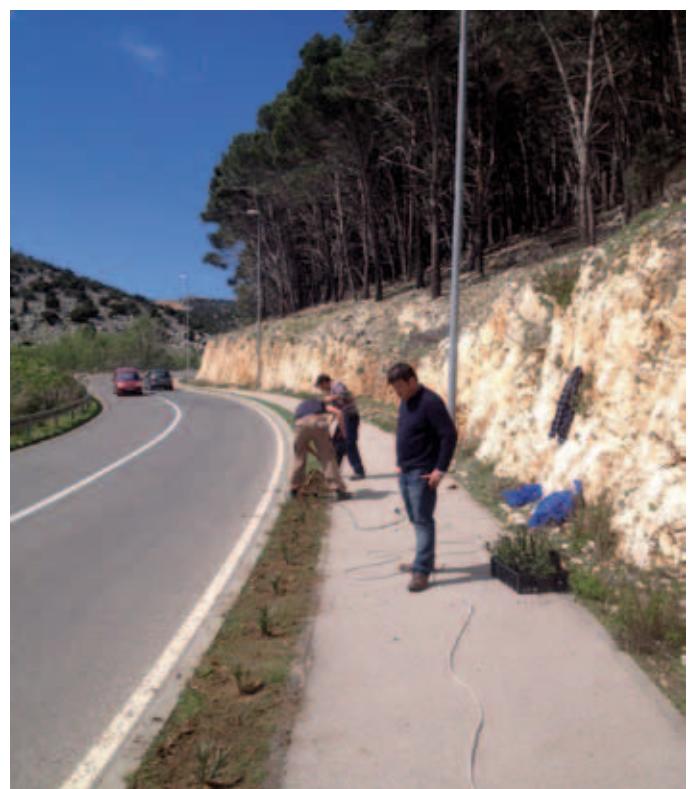
U zimskim mjesecima uredili smo park šumu Borići i Rtić i zasadili crniku između borova. Zasadili smo oleandre uz šetnicu od "Pičuljani" prema radnoj zoni. Težimo tome da je cijeli Lopar turističko naselje.

U suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost u postupku smo nabave komunalnog vozila za sakupljanje otpada, s time da bi Fond sufinancirao 60% vrijednosti kamiona. Vozilo će biti opremljeno uređajem za vaganje i identifikaciju posuda. Također, u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i

energetsku učinkovitost u postupku nabave je i električno transportno vozilo za koji od Fonda očekujemo sufinanciranje 40% vrijednosti.

I ove godine zasadili smo oko 4 000 sadnica pomidora. Potrudit ćemo se da na prodajnim policama u Loparu svoje mjesto zauzme loparski pumidor.

Odrađeni su sitni popravci i bojanje komunalne opreme i infrastrukture, klupa, igrala, ograda, itd. Vjerujemo da ćemo i ovu turističku sezonu odraditi profesionalno u korist svih mještana i turista koji posjete naš Lopar.

IMPERIAL D.D.

Piše: Vlado Miš,
direktor "Imperiala" d.d.

Aktualni turistički osvrt

"Imperial" je 2013. godine ostvario najbolji poslovni rezultat i to je zapravo trend u zadnjih desetak i više godina. Želja nam je da se taj trend i nastavi, međutim, nije realno očekivati da baš svaka naredna godina bude bolja od prethodne.

Posebno je Hotelijerski sektor podložan raznim utjecajima; uvjeti poslovanja, a djelomično i ciljevi su se promjenili, tako da porast noćenja pod svaku cijenu više nije prioritet. Ipak, naša očekivanja u ovoj turističkoj sezoni su ostvarenje rezultata najmanje na razini prošlogodišnjeg.

Specifičnosti ove predsezone izražene su kroz bolji travanj, izrazito lošiji svibanj i bolji lipanj, što je učinak rasporeda blagdana.

Zadnjih godina hrvatski hotelijeri se muče s popunjnjem srpnja, posebno prve polovice, a ove godine će taj problem biti još izraženiji, i to će odlučiti o konačnom ishodu ovogodišnje turističke sezone. Naime, odluke svih njemačkih pokrajina da školske praznike iz srpnja "presele" u kolovoz, zadat će dodatne probleme u popunjnjenu srpnja.

"Imperial" je poduzeo nekoliko akcija na drugim tržištima, da se na određeni način taj očekivani izostanak njemačkih gostiju u srpnju "kompenzira" s drugih tržišta. Vidjet ćemo koliko ćemo uspjeti. Rab, a posebno Lopar, je poznata destinacija za obiteljski odmor, zato je raspored školskih praznika bitan. Iz navedenog razloga će se u kolovozu tražiti krevet više i već sada je na snazi stop – booking za određene tjedne i objekte.

Prema sadašnjem stanju podsezonom je teško prognozirati, jer je tzv. last minut booking svaku godinu sve izraženiji, ali je evidentno da se zadnjih godina sezona pomalo produžuje i da je rujan sve bolji.

Sve će, naravno, ovisiti i o vremenskim prilikama. Promjene u navikama turista, kao učinak današnje ekonomske situacije, načina života i potreba, negativno se odražava na teže dostupne, otočke destinacije. Turisti danas putuju više puta u godini, ali borave kraće i za vrijeme godišnjeg odmora kombiniraju dvije ili više destinacija. Nisu više stacionirani po dva, tri tjedna na jednom mjestu kao prije. Tako je npr. prije 20-tak i više godina, prosječni boravak u našim objektima bio

oko 10 dana, a danas je to čak manje od 7 dana. To za nas nije dobro, jer mi smo ipak otok i destinacija tzv. stacioniranog turizma i nemamo mogućnosti za razvoj vikend turizma. Prednost je na strani destinacija koje su na kontinentu, bliže Europi, lako, brzo i jeftinije dostupne autom.

No, definitivno najveći problem naše destinacije je nedostatak proizvoda, programa i sadržaja za pred i podsezonom. Samo hoteli, uz niže cijene i svojim sadržajima, pa taman bili na najvišoj razini, ne mogu biti motiv dolaska gostiju. Danas turisti izvan sezone traže "paket" usluga i sadržaja, žele da im je svaki dan ispunjen doživljajima, i to najviše izvan objekta boravka. Zato nam trebaju alternativni turistički oblici ponude, agro-turizam, autentični sadržaji i atraktivna događanja, koji danas motiviraju dolaske. Primjer za to je Istra koja je te sadržaje i ponude razvila na bazi privatne inicijative i obiteljskog poduzetništva, što kod nas potpuno nedostaje. Mi uglavnom kukamo i govorimo kako je za to netko drugi kriv. Kao članu Turističkog vijeća HTZ-a dobro mi je poznato koliko su programi za vansezonske mjesecce bespovratno stimulirani iz više izvora. Radi se o višemilijunskim iznosima koji se uglavnom prelju u istarske destinacije. Ali ne zbog toga što je ministar turizma iz Istre, nego zato što se iz istarskih TZ-ova i gradova inicira i osmišljava najveći broj programa, na bazi zajedništva. Zato je bitno funkcioniranje destinacijskog managmenta i sinergije javnog i privatnog segmenta, bez političkog prizvuka, samo u cilju zajedničkih interesa, posebno na stvaranju uvjeta za povećanje broja turista. Na to već dugo upozoravam. Zbog nedostatka te sinergije zaostajemo čak i za nekim našim bližim konkurentskim destinacijama, koje su nekada od nas učile turizam. Stoga svi zajedno moramo prevazići barijere, moramo se mijenjati. Jer dok se ne riješe pitanja te sinergije djelovanja te zajednički ne osmisle programi za turiste izvan sezone, dok se ne stave "glave na kup", turistička sezona na cijelom otoku će se i nadalje skraćivati i prevladavat će turistička prosječnost. A danas prosječnost nema što tražiti na sve zahtjevnijem turističkom tržištu.

Ulaganja 2014. u Loparu

U pripremu ovogodišnje sezone "Imperial" je uložio oko 21,0 mil. kn u kapitalna ulaganja, te oko 4,0 mil. kuna u promidžbene aktivnosti. Većina investicija je realizirana u objekte u Loparu i to oko 80%.

U AC-u "San Marino" investirano je u zadnju fazu projekta rekategorizacije kampa na 4*. U zadnjih par godina u AC "San Marino" je uloženo oko 30 mil. kuna, a ulaganje će se nastaviti. Obnovljen je i moderniziran preostali dio centralne građevine kampa s prenamjenom dijela sadržaja koji su bili neiskorišteni.

Kamp je dobio nove, moderne sadržaje koji će sigurno doprinijeti njegovoj boljoj konkurentnoj poziciji na tržištu i zadovoljstvu gostiju. Kamp ima nove wellness sadržaje sa spazonom, dvoranom za fitness, salonima za masažu, kozmetičke, pedikerske i frizerske usluge. To je drugi izgrađeni wellness u regiji u kampovima. Uređeni su medicinski sadržaji i dodatni prostori koje još treba do kraja osmislići.

Na radost i zadovoljstvo brojnih turista s djecom i samu djecu, izgrađeni su unutarnji i vanjski sadržaji za animaciju djece.

IMPERIAL D.D.

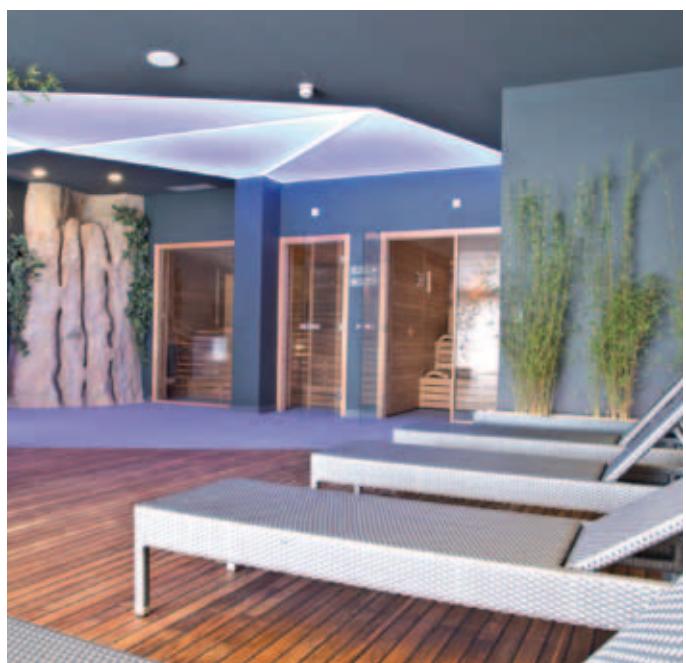
Asocirajući na ime "Imperial", unutarnji prostor nazvan je IMPY CLUB, a vanjski IMPY PARK, te je osmišljena i maskota kampa. U istima će već ovo ljeto raditi čak 5 animatora, organizirajući razne programe u koje će biti uključena kulturna i folklorna ponuda Lopara. Veća kategorija kampa trebala bi osigurati više gostiju i bolju strukturu gostiju, ali od svih involviranih sudionika zahtijeva veću kvalitetu usluge, profesionalnije ponašanje, više reda i veću odgovornost. U suradnji s Općinom Lopar, uređena je šetnica ispred kampa u koju je utrošeno preko 2,0 mil. kuna.

Druga veća investicija u Loparu je kompletno uređenje terase TN-a "San Marino" u iznosu od cca 2,5 mil. kuna. Terasa će moći primiti oko 600 gostiju, plus mjesta oko novog aperitiv bara. S novim podlogama, rasvjjetom i novom opremom, bit će to jedna od najljepših terasa na Jadranu. Ovog ljeta će, pored raznih programa animacije, biti organizirano finale izbora Kraljice Jadrana, sportski-karate program sa svjetskim i europskim prvacima, što će biti i medijski popraćeno, s promidžbenim učinkom za cijeli Lopar.

U zadnjih desetak godina "Imperial" je u obnovu i modernizaciju svojih kapaciteta te u nove sadržaje, uložio ukupno oko 47 mil. €, od toga je 50% sredstava uloženo na području Općine Lopar. Sljedeće godine planira se uložiti dodatnih cca 3 mil. € i to uglavnom u objekte u Loparu. Planira se obnoviti hotel "Plaža" i dodatno urediti dio kampa, a planira se i otkup dijela zemljišta od mještana za potrebe proširenja kampa.

Pripremit će se i projektna dokumentacija za bazene u turističkom naselju i kampu.

Dakle, u još uvijek prisutnoj recesiji, "Imperial" nastavlja s ulaganjima, naravno u okvirima svojih mogućnosti i stanju prostorno planske dokumentacije. Smatram da samo tako možemo opstati u borbi sa sve većom i jačom konkurencijom i pri tom nam je potrebna podrška i što bolja suradnja s Općinom Lopar i Gradom Rabom.

IMPERIAL D.D.

Povodom Dana Grada Raba 9. svibnja ove godine, "Imperialu" d.d. je dodijeljeno godišnje priznanje, Plaketa Grada Raba za 2013. godinu. U nastavku donosimo izjavu direktora "Imperiala" d.d., g. Vlada Miša, prilikom primanja priznanja:

"Svako priznanje nekoj tvrtki vezano je zapravo za ljude, za skupine pojedinaca, za pojedince.

A pojedinci su i društvena bića, koja bi trebala doprinositi dobrobiti društvene zajednice u kojoj se živi i djeluje. Čim je više takvih pojedinaca i tvrtki, čim je taj doprinos veći, to je društvena zajednica bolja, kvalitetnija, u njoj se bolje živi. Smatram da je upravo to prepoznato od strane predлагаča i onih koji su "Imperialu" dodijelili ovo priznanje.

"Imperial" će iduće godine proslaviti 50. rođendan pod zajedničkim imenom – "Imperial", iako je tvrtka djelovala i ranije, ali pod drugaćijim imenima i organizacijskim oblicima. To je dugo razdoblje za čovjeka, a kamoli za jednu tvrtku. Na tom dugom životnom putu, i u ne baš uvijek naklonjenim uvjetima, "Imperial" se nametnuo i opstao kao glavna pokretačka snaga na otoku, koji je dao veliki doprinos razvoju cijele destinacije. Naravno, ne zanemarujući ulogu i drugih gospodarskih subjekata, manjih poduzetnika i pojedinaca.

Sa sigurnošću se može tvrditi da se "Imperial" afirmirao kao primjereni model autentičnog razvoja, nekada nerazvijenih sredina, posebno otočkih, koji ni danas nema alternative. Rab je jedna od rijetkih destinacija gdje postoji tako velika egzistencijalna povezanost jedne tvrtke i stanovništva.

Današnjeg "Imperiala" ne bi bilo da nije bilo brojnih generacija vrijednih radnika koji su davali i daju veliki doprinos u njegovom razvoju, više puta se odričući za dobrobit i opstanak "Imperiala".

Zato je ova Plaketa priznanje svim radnicima, i bivšima i sadašnjima, ali i zadovoljstvo zbog dodatnog saznanja da je sve to zapravo imalo smisla."

UDRUGE**DVD LOPAR**

Piše: Marin Mušćo,
dozapočvjenik

Nove, mlađe snage za još veću protupožarnu sigurnost

Nakon što je prije godinu i pol dana DVD "Lopar" dobio 4 vatrogasca s posebnim ovlastima, krajem prošle godine započela je edukacija novih članova DVD-a Lopar za stjecanje čina VATROGASAC. Teorijski dio tj. predavanja iz ukupno 5 predmeta odradili su predavači Hari Čipčić, Milivoj Ličina, Tomislav Presečki i Marin Mušćo, a praktični dio tj. vježbe Predrag Andreškić, Stanislav Franelić i Milivoj Ličina.

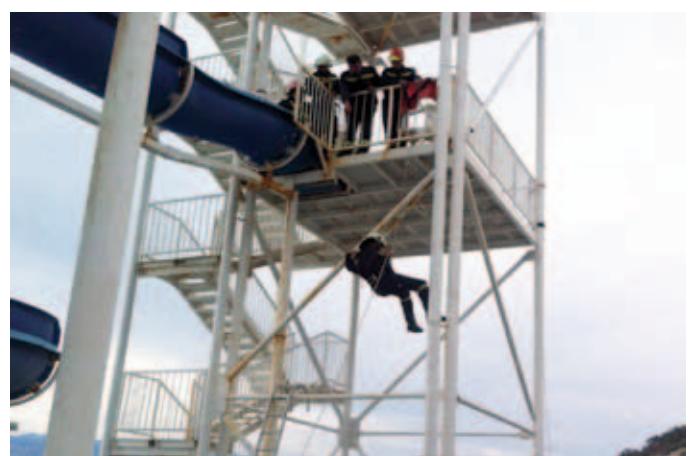
Polaganje teorijskog i praktičnog dijela ispita održano je 10.05.2014. i svih 12 kandidata (Alen Borić, Arijan

Gabrić, Dino Ivanić, Kristijan Marušić, David Matahlija, Tomislav Paparić, Marin Pećarina, Aleksandar Petrinić, Milivoj Perić, David Pirić, Marin Stančić i Ivan Urelić) je uspješno položilo, te su na redovnoj godišnjoj sjednici Skupštine DVD-a primili diplome za zvanje VATROGASAC.

Od svojih mentora nakon čestitke dobili su i poruku da njihov vatrogasni put tek počinje, da je edukacija u vatrogastvu cjeloživotna, te da itekako moraju biti oprezni pri spašavanju tuđih, ali i svojih života i imovine. Ovaj poziv nije nimalo lak, ali svima koji imaju priliku sudjelovati u njemu treba biti ponos što mogu nositi vatrogasnu uniformu.

Svečanom ugođaju Skupštine pridonijela su i dva dodijeljena visoka priznanja. G. Slavko Ivanić (Vjeko) je od zapovjednika VZ PGŽ-a, g. Mladena Šćulca, primio diplomu VATROGASNI VETERAN koju dodjeljuje HVZ za vatrogasce koji imaju 30 godina operativnog staža u vatrogastvu i navršenih 60 godina života.

Jedno od najviših vatrogasnih priznanja u Republici Hrvatskoj, plaketu i povelju Mirko Kolarić, predao je g. Mirku Škariću u ime HVZ-a, također županijski zapovjednik g. Mladen Šćulac. Ovo visoko priznanje trebalo je biti dodijeljeno na svečanoj sjednici HVZ-a u Koprivnici 05.05.2014., a dodjeljuje se za životno djelo i doprinos vatrogastvu. Mirko Škarić, vatrogasni časnik I. klase, trenutno obnaša dužnost predsjednika Područne vatrogasne zajednice otoka Raba, te tajnika DVD-a Lopar, član je Skupštine i UO VZ PGŽ-a, a jedan je od osnivača DVD-a Lopar gdje je u 2 mandata obnašao funkciju predsjednika.

UDRUGE**Memorijalni malonogometni turnir "Alenovi prijatelji"**

I ove je godine mala, ali hrabra sportsko - vatrogasna ekipa sudjelovala na tradicionalnom Memorijalnom malonogometnom turniru "Alenovi prijatelji" koji se održao u Brinju. Od ukupno 7 ekipa koliko je ove godine sudjelovalo, DVD "Lopar" osvojio je 3. mjesto, te tako još jedan pehar malonogometne ekipe kraljevit u vitrine DVD-a Lopar.

Najveća vrijednost ovog turnira je druženje i ozivljavanje sjećanja na prerano preminulog prijatelja vatrogasca iz DVD-a "San Marino" – Novi Vinodolski, Alena Blaževića.

Taktičko - pokazna vježba s Osnovnom školom u Loparu

Vatrogasci DVD-a Lopar u suradnji sa DVD-om Rab i OŠ Ivana Rabljanina - područnom školom Lopar održali su taktičko - pokaznu vježbu gašenja požara zatvorenog prostora i evakuacije. Pretpostavka je bila da je požar zahvatio prostoriju pored stepeništa i samo stepenište te je dolaskom na mjesto požara u prostoriju škole ušla navala sa izolacionim aparatima. U međuvremenu se ispostavilo da na katu škole u dva razreda ima 30-ak ugroženih učenika koje treba evakuirati. S obzirom da je stepenište blokirano, pristupa se evakuaciji putem spusnice i uskočnog jastuka. Nakon što su svi koji su bili mobilni uspješno evakuirani, i nakon što je požar stepeništa lokaliziran, pristupilo se evakuaciji jednog unesrećenog putem nosila. Vježba je održana vrlo profesionalno, a sastavni je dio plana praktičnih vježbi obaju DVD-ova i edukacije potencijalno unesrećenih za postupanje u takvima situacijama.

UDRUGE**UVDR LOPAR**

Piše: Ivan Pičuljan,
predsjednik UVDR-a Lopar

Obilježen Dan branitelja Općine Lopar - 27. siječanj

Dana 27. siječnja branitelji Općine Lopar obilježili su svoj dan. Nakon polaganja vijenaca na mjesnome groblju u Loparu, održana je svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Lopar u prostoru DVD – a Lopar gdje se prisutnima obratio predsjednik Općinskog vijeća Općine Lopar, g. Damir Paparić, načelnik Općine Lopar, g. Alen Andreškić, predsjednik Udruge veterana Domovinskog rata Lopar, g. Ivan Pičuljan i predsjednik Hrvatskog časničkog zbora – Ogranak Rab, g. Željko Peran. Razloga zbog kojih je izabran upravo ovaj datum obilježavanja Dana branitelja Općine Lopar ima nekoliko. Prvi organizirani odlazak branitelja s područja Lopara na ličko ratište (Brlog – Drenov Klanac) dogodio se 02.01.1992., a otislo je 14 - ero branitelja. Bila je to prva satnija zajedno s braniteljima Grada Raba i pod zapovjedništvom pok. Željka Borića u sastavu 155. crikveničke brigade.

Drugi odlazak dogodio se 27.01.1992., također na ličko ratište (Ramljani – Otočac) u sastavu druge satnije zvane "Rapske pahuljice", a pod zapovijedanjem g. Željka Perana, sadašnjeg predsjednika HČZ -a – Ogranak Rab.

UVDR Lopar također je osnovana datuma 27.01. i tako je donešena odluka da se ovaj datum obilježava kao Dan branitelja Općine Lopar.

Prije naših odlazaka u obranu Hrvatske, nekolicina branitelja otišla je u postrojbe HOS-a.

Članovi naše Udruge sudjelovali su na gotovo svim bojištima diljem Lijepo naše, od Dubrovnika, Maslenice, Otočca, Gospića, Hrvatske Kostajnice, Vinkovaca, Vukovara; neki od naših članova sudjelovali su i u obrani BiH.

Mi iz Lopara nismo imali smrtnih slučajeva, ali smo imali ranjenih. Ono što nismo imali u ratu, nažalost imamo danas u miru; branitelje oboljele od PTSP-a, branitelje kojima je još uvijek teško uklopiti se u današnjicu, samoubojstva, tragične pogibije, umrle.

Nažalost, dosad smo ostali bez desetero svojih prijatelja, branitelja, članova Udruge:

1. Željko Borić
2. Nedjeljko Matahlija
3. Ivan Škarić
4. Ante Pičuljan (Bodulo)
5. Šime Urelić
6. Ivan Gabrić (Bigec)
7. Nedo Pećarina (Peraka)
8. Ante Petrinić (Čarli)
9. Dušan Ćučić
10. Željko Matahlija (Keko)

Branitelji Općine Lopar bili su u sastavu:

ZNG – a, 155. brigade, 128. brigade, 111. brigade, 9. gardijske brigade Vukovi, 1. gardijske brigade Tigrovi, 118. domobranske pukovnije – Gospić, i u sastavu HOS-a, policije i specijalne policije.

Zadnji zadatak nas hrvatskih branitelja bila je akcija Oluja gdje smo u samo nekoliko dana oslobodili Republiku Hrvatsku od agresora. Nažalost, puno naših prijatelja nije doživjelo oslobođenje, za našu domovinu dali su svoje živote i zato ih nikada ne smijemo i nećemo zaboraviti.

DŠR LOPAR

Piše: Sladan Čolić,
tajnik Društva sportske rekreacije Lopar

Naš sportski duh nikad ne miruje

Prošla je još jedna uspješna godina rada DŠR-a Lopar, pa želimo redom istaknuti aktivnosti Udruge kroz cijelu 2013. godinu.

Organizirali smo izlet s djecom, članovima "Loparskih tići" u Zagreb i posjet Maksimiru te gledanje utakmice između reprezentacije Hrvatske i Belgije. Spavali smo kod obitelji Bunčić, a njihovo gostoprимstvo ostalo nam je u nezaboravnom sjećanju. Tom prilikom posjetili smo i Muzej Dražena Petrovića gdje nas je osobno dočekala njegova majka Biserka Petrović, te nam ispričala kako je bilo živjeti s legendom hrvatske košarke. Sudjelovali smo na Dvoranskom prvenstvu u Rijeci s dvije

ekipe malonogometra: djeca do 9 godina i djeca do 13 godina. Svake nedjelje smo sudjelovali u Juniorskoj ligi otoka Raba.

2013. godinu priveli smo kraju Skupštinom i malonogometnim turnirom. Skupština DŠR-a Lopar održana je 7. studenog prošle godine. Nakon prigodnog pozdrava predsjednika Udruge, te himne Republike Hrvatske, minutom šutnje odali smo počast iznenada preminulom članu i prijatelju Željku Matahlji Keku.

Zatim smo izabrali radno predsjedništvo, utvrđili kvorum te potvrđili dnevni red. Opširno izlaganje o radu DŠR-a

UDRUGE

Lopar iznio je predsjednik Miljenko Rukavina. Zahvalio se roditeljima i djeci na iscrpnoj godini koja nije bila nimalo laka za organiziranje te izvršnoj vlasti na pomoći i iskazanoj podršci; načelniku Općine Lopar, predsjedniku Vijeća i direktoru TZO-a Lopar. Nakon tajnikova izlaganja finansijskog izvještaja DŠR-a Lopar, predstavili smo i rad za 2014. godinu. Zamolili smo goste za par prigodnih riječi te se uz domjenak u prostorijama DVD-a Lopar podružili s roditeljima i djecom škole nogometna "Loparski tići".

29. prosinca 2013. održan je i tradicionalni turnir u malom nogometu kod Područne škole u Loparu. Sudjelovale su četiri ekipe: UVDR Lopar, DVD Lopar, KUD Lopar i MNK Lopar.

Nakon izvlačenja i razigravanja kroz četiri utakmice prvo mjesto osvojila je ekipa UVDR-a Lopar, drugo mjesto ekipa KUD-a Lopar, a treće mjesto MNK Lopar. Nakon turnira i fotografiranja svi natjecatelji su pozvani na tradicionalno druženje i roštilj. Zahvaljujemo se Centru za kulturu Lopar, Sandri Paparić i Dominiku Papariću koji su nas pratili i pomagali u radu Akademije "Loparski tići" 2013. Zahvaljujemo se svim roditeljima na strpljenju, djeci na iznimnom zalaganju,

seniorima na pomaganju oko rada Udruge, veteranima na borbenosti. Zahvaljujemo se svim sponzorima koji su nas kroz cijelu godinu pratili, te naravno Općini Lopar i Turističkoj zajednici Općine Lopar.

Svim mještanima općine Lopar želimo uspješno odrađenu sezonu!

Hvala uz sportski pozdrav

KUD LOPAR

Piše: *Danijel Mušćo,
predsjednik KUD – a "San Marino"*

Mali i veliki čuvari tradicije

Kako je od našeg zadnjeg javljanja u Besedi prošlo dosta vremena, želja nam je ovim putem upoznati vas s našim aktivnostima u proteklom zimskom razdoblju.

Započeli projekt "zimske škole folklora" nastavili smo i dalje te možemo reći da smo veliki broj loparske djece upoznali s loparskim običajima i tancanjem. Iako svakodnevno dobivamo kritike da to nije kako se nekad plesalo, nama nije zadaća da izmijenimo način plesanja nego da ga očuvamo i usadimo djeci ljubav prema tradiciji. Slijedom toga, naša su djeca i ove godine bila na Dječjem riječkom karnevalu gdje su ponovno

branila boje Loparskog maškara. Također smo u dva navrata organizirali maškarane zabave za svu zainteresiranu loparsku djecu.

Nedavno smo u sklopu manifestacije Dani boba u Rabu odradili jedan nastup s našom dječjom skupinom. Da ne bi ispalo da se u našem Društvu radi samo s djecom, s ponosom možemo istaknuti da smo oformili i pjevačku skupinu Loparski pučki pivači u kojoj su konačno uključeni i naši stariji, tj. Loparske i Loparani koji su se i prije povremeno rado odazivali, ali ovoga puta sa željom da se uključe u aktivnosti rada Društva. Produkt toga je i naš božićni pohod u zagorsku Hrvatsku gdje smo kroz pjesmu i ples predstavili naše mjesto na Božićnom koncertu u Općini Mače. Vjerujemo da je ovo naše malo putovanje svim putnicima ostalo u lijepoj uspomeni, jer je to uistinu bio idealan spoj mladosti i iskustva, pozitivne energije i ljubavi prema tradiciji. Tome su uvelike pridonijeli i naši dragi domaćini.

Treba istaknuti i naše zajedničko sudjelovanje na proslavi desetogodišnjice naših rapskih plesnih umirovljenika. Bila je to lijepa rapska večer gdje smo ponovno bili istaknuti kao posebni – "Svi su bili odlični, ali Loparani su posebni", riječi su jednog istaknutog rapskog čuvara tradicije. Nama predstoji i dalje aktivno sudjelovati u kulturnoj, tradicijskoj, turističkoj sadašnjosti i budućnosti našeg Lopara.

Ovim putem zahvaljujemo se svim institucijama koje podupiru i pomažu rad našeg Društva.

FOTOREPORTAŽA

MAŠKARE 2014.

USKRSNA NEDJELJA 20.04.

OTVORENJE IZLOŽBE ARHEOLOŠKIH NALAZA 11.04.

Fotografije: Ivo Šubić

PRIPREMA ZA SEZONU

NOVI SADRŽAJI AUTOKAMPA "SAN MARINO"

POZIVNICA

Piše: Sandra Paparić

Organizirane dječje maškarane zabave

Tijekom mjeseca siječnja članovi KUD-a "San Marino" su u suradnji s roditeljima, u prostorijama DVD – a Lopar, djeci priredivali maškarane zabave. 31. siječnja zabava je bila namijenjena mališanima do 3. raz. OŠ, a 1. veljače, djeci nešto starijeg uzrasta. Uz organiziranu dječju tombolu i razne igre, zabave su potrajale do kasnih večernjih sati. Time su djeca najavila vesela događanja tijekom karnevalskog razdoblja koje je ove godine trajalo sve do 4. ožujka kada su na svoj osobit način karnevalski program u Loparu "zatvorili" loparski maškari.

Dječja karnevalska povorka

28. veljače, netom prije no što će Feštom i Mesopustom završiti karnevalski program, održana je već tradicionalna dječja povorka i zadnja dječja maškarana zabava u prostoru DVD – a Lopar. Iako se povorka zbog lošeg vremena održala samo u jednom dijelu planirane rute, klinci Dječjeg vrtića "Pahuljica" – područnog odjeljenja Lopar i OŠ Ivana Rabljanina – područnog odjela Lopar bili su odlično raspoloženi; svoje su kreativne maske prošetali i pokazali, a nakon kratke povorke zabavili su se uz pjesmu i ples u prostoru DVD – a Lopar gdje su im se rado pridružili i roditelji, bake i djedovi. Vrhunac ove male, rasplesane, maškarane zabave bile su dvije velike torte kao nagrada svim mališanima, jer su, po mišljenju stručnog žirija sastavljenog od učiteljica i odgojiteljica, sve maske bile toliko lijepе da nije bilo moguće odabrati samo jednu.

POZIVNICA

Piše: Sandra Paparić

Fešta – Dan “Malih loparskih maškara”

Običaj je u Loparu da u nedjelju prije Mesopusta kuće obilaze tzv. "mali maškari" (mali Loparski i ostali maškari). Taj dan poznat je kao Fešta. Unatoč ne baš naklonjenoj vremenskoj prognozi, tako je bilo i 2. ožujka. Djeca su se rado spremila i krenula u maškare po mjestu, a na kraju njihova obilaska, u popodnevnim satima dočekali smo ih s fritulama i pićem u predvorju DVD-a Lopar. Doček malih maškara bio je planiran u puno veselijem izdanju ispred škole, ali nam nažalost, vremenske prilike to nisu dopustile.

Mesopusno jutro u Loparu

Prema starom loparskom običaju, "sajuški" i "samoraški" Loparski maškari skupili su se i ove godine na mesopusni utorak, 04. ožujka, u centru mjesta gdje su ih mještani dočekali i pozdravili. Maškari su zatim posjetili djecu u školi i vrtiću, a onda su se razvrstali u grupe i počeli obilazak mjestom. Vjerujemo kako ih je u svakoj kući dočekao bogat stol i gostoljubivi ukućani koje su maškari uveseljavali dobrim raspoloženjem i pjevanjem starih loparskih pjesama, te da ih ni kiša u tome nije mogla sprječiti.

Maškare smo zatim u veselom i raspjevanom tonu još jednom dočekali u kasnim popodnevnim satima pred školom, a nakon toga se maškarana zabava nastavila u 20,00 h u restoranu "Jadran" u Loparu, i time je podvučena crta ispod ovogodišnjeg kalendara karnevalskih događanja.

POZIVNICA**Otvorena izložba "Arheološka topografija: Putovanje kroz prošlost Lopara"**

Pripremile: Goranka Lipovac Vrkljan,
Ana Konestra,
Sandra Paparić

Fotografije: Ivo Šubić

U petak, 11. travnja, u prostoru Općine Lopar otvorena je izložba "Arheološka topografija: putovanje kroz prošlost Lopara". Autorice izložbe, dr. sc. Goranka Lipovac Vrkljan, znanstvena suradnica Instituta za arheologiju i Ana Konestra, znanstvena novakinja Instituta za arheologiju, osmisile su koncept izložbe s panoima kojima se kroz fotografije i tekst prezentira arheološka baština Lopara od prapovijesti do srednjeg vijeka, a uz koje su izložene replika rimske keramičarske peći kakva je pronađena u uvali Podšilo i vitrine s arheološkim nalazima s loparskih lokaliteta.

Institut za arheologiju već nekoliko godina provodi istraživanja arheološke baštine Lopara, a kroz novi projekt "Arheološka topografija otoka Raba" kojeg od 2013. godine provodi u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Rijeci i uz podršku Ministarstva kulture RH, započeo je sustavno prikupljanje terenskih podataka i izvora o arheološkim lokalitetima i nalazima otoka Raba. Lopar je odabran kao početna istraživačka cjelina ovog projekta, čiji je cilj izrada GIS sustava s bazom podataka arheološke baštine otoka Raba, u koju su za sada uvršteni podaci prikupljeni kroz prvu fazu istraživanja. Na izložbi su tako predstavljeni rezultati prethodnih istraživanja Instituta za arheologiju na lokalitetu rimske keramičarske peći u uvali Podšilo i nove spoznaje dobivene kroz projekt arheološke topografije, a prisutnima je predstavljen i GIS sustav realiziran za potrebe projekta.

S Institutom za arheologiju na razne su načine surađivali mnogi Loparani; neki su istraživače upućivali na razne lokacije u Loparu, dok su drugi za potrebe izložbe posudili nalaze koje su slučajno pronašli, te tako zajedno s organizatorima, Institutom za arheologiju, Centrom za kulturu Lopar i Općinom Lopar, doprinijeli realizaciji izložbe.

Na sam dan otvaranja, izložba je privukla mnogobrojne Loparane i goste, a otvorena je svakim radnim danom od 8 do 15 sati sve do početka srpnja.

DJEĆJI KUTAK**Ponekad je najljepše gledati svijet dječjim očima**

Pišu: Odgojiteljice i djeca Dječjeg vrtića "Pahuljica",
područni odjel Lopar: "Gljivice" i "Zečići"

Kao što smo 2013. godinu ispratili radno, pripremajući priredbe za Svetog Nikolu i pjesme za Božićni koncert, tako smo u 2014. ušli veselo, energično i radoznalo za nove pothvate. Nakon novogodišnjeg slavlja, nastavili smo veselo s maškarama koje su uslijedile nakon praznika. Svaki petak maskirali smo se u vrtiću i priređivali pravi party pod maskama. Taj dan mogli smo birati hoćemo li biti princeze, ratnici, gusari, astronauti.... Čak su i naše tete odlučile na jedan dan postati vještice dobrih srca. Maškare smo okončali zabavom u vatrogasnem domu i dječjom redutom u sportskoj dvorani Rab, gdje smo se predstavili kao skupna maska Duhovi, zajedno s našim roditeljima.

Usporedno s maškarama, bavili smo se i zimskim radostima. Budući da kod nas na otoku nikako da dočekamo snijeg, mi smo maštovito odlučili napraviti umjetan, pomoću soli, vode i sode bikarbune, radili smo snjegoviće i snježni grad, pozabavili smo se i istraživačkim aktivnostima pomoću vode, leda, soli i pjene. Postali smo pravi mali istraživači, a naš trud nagradili su i Loparski maškari donijevši nam bombone.

Veljaču je obilježilo i Valentino, a taj smo dan posvetili jedni drugima, saznali simpatije i tajne ljubavi. Ožujak nam je donio i toplije vrijeme koje smo proveli i u prvim proljetnim šetnjama, promatranju promjena u prirodi, ali i u učenju novih pjesama. Zainteresirali smo se za glazbu malo šire od učenja pjesmica, pa smo krenuli s usvajanjem duljina trajanja nota, ritma, tempa. Osmislili smo razne glazbene igre, izrađivali instrumente i formirali mali "vrtički orkestar", svirajući na instrumentima.

Predškolci su s nestrpljenjem dočekali malu školu i radne listove, pa su i sami osmislimi svoj centar škole gdje su se igrali učenika i učitelja, a tete su pribavile sav potreban materijal da igra i učenje budu raznolikiji i zanimljiviji. U travnju smo prigodno ukrašavali sobu, bojali jaja, razgovarali o nadolazećem Uskrstu, pričali priče i osmišljavali igrokaze na temu Uskrsa. Travanj nam je donio još jedan zanimljiv Dan planeta Zemlje. Tada smo se pretvorili u prave male istraživače, radili smo planetu, precrtavali atlas, napravili zajedničku kartu svijeta, crtali kontinente, istraživali koje rase postoje na određenim kontinentima, proučavali pomoću pokusa zemljine slojeve. Ulaskom u tematiku vezanu za Zemlju, razvio se interes djece za prapovijest i praljude. Nabavili smo enciklopedije, časopise, fotografije o praljudima i njihovom životu. Sami smo izrađivali praljude, šipile u kojima su živjeli i oruđe kojim su se koristili. Veliki plus našim aktivnostima bio je i odlazak u Općinu pogledati izložbu arheoloških nalazišta na području

Lopara. Tako smo vidjeli prekrasne amfore koje smo onda pomoću terakote i sami pokušali izraditi. Aktivnosti vezane za prapovijest i praljude i dalje su aktualne u našem vrtiću. Svaki dan istražujemo i saznajemo nešto novo, korisno i zabavno.

Svibanj su obilježili Dani vrtića, a kod nas su se posebno istaknule dobre poruke koje smo na cvjetićima dijelili prolaznicima - nadamo se da smo nekim uljepšali dan i probudili djecu u njima, ipak je ponekad najljepše gledati svijet dječjim očima.

SVAŠTARICA

Klapa "Sveti Marin – Lopar" – ostvarenje davnog sna

Piše: Marin Mušćo

U mještanima Lopara kojima je nekako u genima pjesma i pjevanje, dugo tinja želja za osnivanjem klape, a ta je želja konačno i ostvarena konstituiranjem klape "Sveti Marin – Lopar", na osnivačkoj skupštini Udruge, dana 22.04.2014.

Na inicijativu nekoliko zaljubljenika u klapsko pjevanje, a uz podršku Općine Lopar, Centra za kulturu Lopar i Turističke zajednice Općine Lopar, te uz stručno vođenje Miljenka Vidasa – Kerija, već u siječnju su započele audicije i probe, te se nakon nekoliko mjeseci vježbanja polako počinju nazirati i prvi rezultati.

Klapa trenutno broji 11 članova, za predsjednika je izabran Davor Matahlija, za dopredsjednika Marino Pičuljan, za tajnika Igor Tomićić, a za rizničara Slađan Čolić.

Premijerni nastup klape očekuje se na Smotri klapa u Loparu 24.06.2014..

MTB marathon – gRAB the Bike and Ride

Piše: Turističke zajednice Grada Raba i Općine Lopar

4. svibnja je na Rabu održan sasvim novi događaj - sportska manifestacija "Rab MTB Marathon – gRab the Bike and Ride". Utrka u čiju su se organizaciju uključili Turistička zajednica Grada Raba, TZ Općine Lopar, Udruga "Eko pustolovac" i Društvo športske rekreacije "Arba", uspješno je održana unatoč jakoj buri, pa čak i kiši.

Riječ je o XCM i XCP utrci Hrvatskog biciklističkog saveza u kojoj su sudjelovala 83 biciklista u mogućim kategorijama Elite, U23, Žene, Sport, Veterani/Master A, Veterani/Master B, Veterani/Master C, Veterani/Master D, Hobby-tourist/rekreativac i Juniori, a koja će se bodovati za Hrvatski Cup (B kategorija).

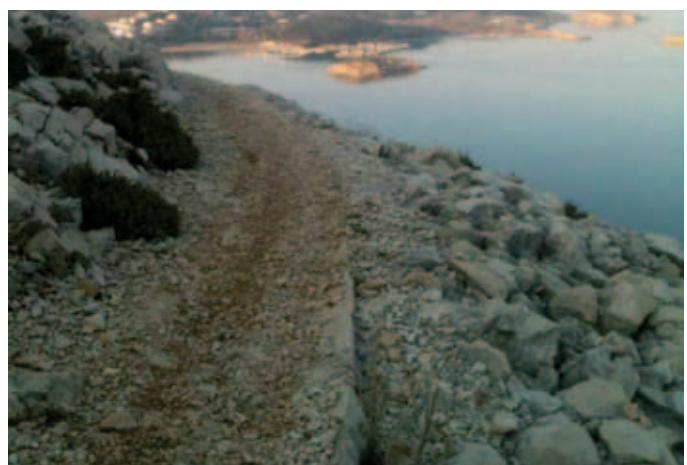
Iz rapske luke startalo se u 10h, a staza koja preko šume Dundo vodi do cilja, Rajske plaže u Loparu, odobrena je od povjerenstva HBS-a te okarakterizirana kao pogodna za sve kategorije. U kategoriji Hobby tourist (M) prvi je stigao Luka Rigo, a iza njega Gordan Pazić (BK Rotor) te Vladimir Bezjak. Među ženama pobjedu je odnijela slovenka Tina Kofol, dok su druga i treća pozicija pripale Martini Presečki i Martini

SVAŠTARICA

Jakovac. U juniorskoj kategoriji prvo mjesto osvojio je Sandi Bažon (BK Keindl sport), drugo Marko Bertetić (BK Keindl sport), a treće Eugen Popović (BGK Tuškanac). U kategoriji Master B slavio je Marin Deković (BK Opatija 2010), te drugo i trećeplasirani Krešimir Franić (BK Opatija 2010) i Boris Basta (BBK T - Rex Karlovac). U Master C kategoriji prvi je do cilja stigao Milan Roško Vrban (BK Crikvenica), a odmah za njim i Denis Bukovac (BBK Grožnjan) te Dario Radmanović (BK MTB Istra - Pazin). U Master D, pobjedu je odnio Gršo Matajia (BK Crikvenica) dok je u sportskoj kategoriji pobjednik Bruno Radić, Bruno Škarjak drugi i Kristijan Grabar treći biciklist koji je prošao kroz cilj. Za glavnog suca utrke izabran je Marin Goleš, a uz novčane nagrade najbržim biciklistima dodijeljene su medalje i pehari.

Dominacija Hrvatske na ovoj međunarodnoj utrci i više je nego očita budući da je samo jedna Slovenka ušla u društvo najbolje plasiranih. S obzirom da je ovo prva "MTB Marathon – gRab the Bike and Ride" utrka na otoku, na temelju ovogodišnjeg iskustva i uz optimističnu vjeru u bolje vremenske uvjete dogodine kao i brojnije strane natjecatelje, uzbudljiva i adrenalinom bogata manifestacija otvorila je vrata budućoj, sportskoj tradiciji na Rabu.

Valja spomenuti kako je u suradnji s Hrvatskom gorskom službom spašavanja i Planinarskim društvom "Kamenjak" osmišljena i izrađena nova karta otoka sa svim pješačkim, planinarskim i biciklističkim stazama. U izradi je i aplikacija za "pametne telefone", "Rab biking & trekking", koja će avanturistima željnim rekreacije olakšati snalaženje u prostoru i samo povezivanje s prirodom.

OČUVAJMO MORSKI ŽIVOT – MORE NAM JE ŽIVOT DALO!

Otrovne ribe Jadrana

Piše: Mladen Škapul

Već smo duboko ušli u ljeto koje će nam sa svojim sunčanim danima donijeti puno lijepih trenutaka, ali ujedno moramo biti oprezni i spremni na eventualne neprilike. Zato bi bilo dobro da se podsjetimo na opasnosti koje vrebaju iz dubina mora - koliko je riba dobra, ali i koliko može biti opasna. Mnogi od vas znaju koje ribe su opasne i prema kojima treba biti obazriv, a za one koji o tome znaju malo manje pripremili smo podsjetnik. Kao najotrovnija riba Jadrana slovi ranj (pauk) i oni nesretnici koji su osjetili bol te relativno male ribe oznoje se i pri samoj pomisli na nju. Ranj obitava najviše u pijesku kojega koristi kao sklonište, a i sami znate da smo po pijesku najpoznatiji na Jadranu.

Otrovne ribe Jadrana možemo podijeliti u tri skupine:

1. Ribe koje u perajama, repu ili na škržnim poklopцима imaju otrovne bodlje
2. Ribe čiji je ugriz otrovan
3. Ribe koje imaju otrovno meso ili jetru

RIBE S OTROVNIM BODLJAMA

U prvu skupinu spada najveći broj otrovnih vrsta na Jadranu; tu spadaju ribe iz porodica paukovki (Trachinidae), škrpinki (Scorpaenidae), žutulje (Dasyatidae) i golubanke (Myliobatidae).

Paukovke

Najotrovnije su jadranske ribe. Na Jadranu žive 4 vrste: bijelac, crnac, mrkulj, žutac. Otvorne bodlje nalaze im se u prvoj leđnoj peraji i imaju karakterističnu crnu boju, a još po jedna se nalazi na kraju svakog škržnog poklopca. Sastav otrova mijenja se ovisno o spolu i godišnjem dobu – mužjaci su otrovniji, a otrov je jači ljeti i za vrijeme mrijesta. Do uboda najčešće dolazi tijekom ribolova ili ljeti u plićacima pješčanih plaža gdje se nevini kupači ubodu na ukopanog pauka (ranja). Ubod pauka izaziva jaku bol, a rana obilno krvari. Ubod se najčešće pojavljuje na prstima i dlanu. Ubodeno mjesto najprije pobijeli, potom poplavi, a ubrzo se pojavljuje i jaka otekлина. Bol s vremenom postaje nepodnošljiva. U slučaju uboda, budući da je otrov termolabilan, potrebno je zagrijati mjesto uboda na četrdesetak stupnjeva celzijusa kako bi se otrov neutralizirao ili potražite medicinsku pomoć.

Škrpinke

Škrpine i škrpoči manje su otrovni od paukovki. Otvorne su bodlje prve leđne peraje i na škržnim poklopциma, a manje otrova sadrži i prva bodlja podrepne peraje. S njima u kontakt najviše dolaze ribari i ronioci, ali i potrošači koji se ubodu prilikom čišćenja ribe. Otrov u škrpinki je sličan paukovom otrovu, ali dosta slabiji. Izaziva slabu bol, crvenilo i otok ubodnog mjesta. Otrov je također termolabilan i neutralizira ga toplina. U slučaju jače reakcije preporuka je potražiti medicinsku pomoć.

Žutulje i golubanke

Žutulje i golubanke puno su rijeđe i nedostupnije od ostalih navedenih vrsta. Oblikom tijela skoro su iste pa ih mnogi ne razlikuju. Njihov otrov nalazi se u bodljama na repu; kod goluba se te bodlje nalaze bliže tijelu, a kod žutulji bliže vrhu repa. Do uboda najčešće dolazi kada se ulove u mreže ili na parangale te prilikom skidanja u samoobrani napadaju repom. Mogu nanijeti velike rane zbog veličine i nazubljenosti bodlji. Otrov izaziva slabiju bol, crvenilo i otok. I kod ovih porodica otrov je slab i termolabilan.

RIBE OTROVNOG UGRIZA

U drugoj skupini spominju se murine iako ne posjeduju otrovne žlijezde. Ugriz murine je opasan radi njene agresivnosti, oštih zubi i jakih čeljusti. Ugrizom stvara veliku ranu, bol je jaka, a mjesto ugriza postaje tvrdo. Murina nikad ne napada prva osim ako nije izazvana.

RIBE S OTROVNIM MESOM ILI JETROM

U trećoj skupini nalaze se neke vrste morskih pasa čije su meso i jetra otrovni, ali na Jadranu se ne uobičavaju jesti. Plava riba u toplom dijelu godine također može izazvati trovanje ako nije pravilno skladištena. Kod nekih vrsta riba otrovna je krv, a neke od njih su jegulja, ugor (grug) i murina.

Razgovarao sam s jednim ribarom s Visa koji mi je na duhovit način dočarao kako je riba dobra, a ujedno i opasna, rekavši: "Riba ti je ka i žena, dobra, zgodna, slasna, sve bi napravio da je osvojiš, ali ako naiđeš na onu otrovnu, a to ti je sinko svaka druga, tu ti je pravilo tko prvi ubode POBJEDNIK JE."

RAZGOVARALI SMO

“KAD ZASVIRA TIHO MANDOLINA...”

Razgovor s Reneom Borićem

Razgovarala i pripremila: Sandra Paparić

Rene Borić je učenik 7. razreda OŠ Ivana Rabljanina i pravi virtuoz na jednom pomalo posebnom instrumentu neodoljiva zvuka – mandolini. Povod našem razgovoru s Reneom je njegov plasman na prvom Međunarodnom natjecanju mladih mandolinista u Makarskoj, 22. i 23. veljače ove godine, gdje se svojim neosporivim talentom istaknuo osvojivši prvo mjesto. Upravo iz Makarske je prije nekoliko godina krenulo učenje mandoline kroz školski sustav u Hrvatskoj. Uz domaće profesore i studente na natjecanju su sudjelovali i profesor Ugo Orlandi s milanskog konzervatorija (bio je i član ocjenjivačke komisije) i njegovi studenti pa je tako natjecanje dobilo međunarodnu “notu”.

Rene, kakav je osjećaj nakon godina truda i ljubavi prema mandolini biti nagrađen tako visokim plasmanom?

Vrlo sam sretan. Lijep je osjećaj kad netko prepozna vaš trud.

Kada si krenuo u glazbenu školu?

U glazbenu školu upisao sam se u 2. razredu, sa osam godina.

Malo je učenika koji se kroz glazbene škole bave mandolinom. Kako si se ti odlučio baš za mandolinu? Što je mandolina za tebe predstavljala u počecima tvojega sviranja?

Iskreno rečeno, nisam uopće pokazivao interes za glazbenu školu. Nagovorili su me prijatelji iz razreda. Gotovo sam bio spreman izabrati gitaru, no već su sva mjesta za taj instrument bila popunjena. Na kraju se mandolina pokazala idealnim instrumentom za mene i jako sam ju zavolio.

Svira li još netko od tvojih prijatelja iz razreda mandolinu? Da, Dania Matahlija. Zajedno idemo na satove.

Nastupio si već mnogo puta na raznoraznim događanjima. Možeš li izdvojiti nastup kojeg se iz nekog razloga posebno voliš prisjetiti?

Rado se sjećam dueta s Deniem Klenom prošle godine u Guvernerovoj palači. Svirali smo koncert za dvije mandoline u G-duru, s učenicima srednje glazbene škole.

U lijepom sjećanju ostao mi je i nastup u Kristalnoj dvorani u Opatiji u programu "Mali i veliki za Opatiju". Onda sam bio tek treći razred g. škole, a nastupio sam kao gost Glazbene škole Ino Mirković.

Voliš li nastupati? Imaš li tremu prije nastupa?

Tremu već odavno nemam, a svaki nastup je neka vrsta testa i potvde glazbenog rada.

Učenik si 7. raz. OŠ i zaista je pohvalno da si tako mlad već osvojio tako prestižnu nagradu. Je li ponekad teško svirati uz sve školske obvezе koje imаш?

Da, ponekad sve izgleda nemoguće. Ima dana kada je teško uskladiti školske i glazbene satove. Zna se dogoditi da sam od jutra do večeri u školama.

Što bi poručio djeci koja tek žele naučiti svirati - vjerujemo da je potrebno neizmjerno mnogo ljubavi, truda i odricanja, i zašto bi im možda preporučio baš mandolinu?

Svakome bih preporučio da isprobira neki glazbeni instrument. Uvijek se može odustati ako ne ide. Bitno je sebi dati priliku. U mom slučaju, sviranje mandoline obogatilo me nekim novim iskustvima. Mandolinu bih preporučio jer ima vrlo poseban

RAZGOVARALI SMO

zvuk, dobro zvuči samostalno, u pratnji gitare i klavira i vrlo je lijepa pratnja klapskom pjevanju. Nepravedno je zanemarena u našoj županiji.

Kakvi su twoji planovi u budućnosti? S obzirom na to da uskoro krećeš u srednju školu koja će donijeti mnoge promjene u tvom životu, kako će se mandolina uklopiti u sve novo što te očekuje?

Volio bih nastaviti glazbeno obrazovanje, pa je ispred mene godina u kojoj se moram još više potruditi i puno vježbati. Ako upišem srednju glazbenu školu, mandolina će biti visoko na listi mojih prioriteta. Ovim putem zahvalio bih svojim profesoricama Danijeli Škarić i Nataliji Balyk na svom trudu i svemu što su me naučili.

Rene, hvala ti na ovom razgovoru. Još jednom – veliki bravo za tvoj uspjeh na Međunarodnom natjecanju, prvo mjesto zaslужuje svaku pohvalu i zaista s ponosom možeš nositi titulu najboljeg mladog mandoliniste! Želimo ti još puno uspjeha, nezaboravnih nastupa i visokih plasmana!

OKUSI I MIRISI IZ DAVNINA**Bob – namirnica s tisuću lica**

Piše: Albina Andreškić

Početkom svibnja restoran "Lavanda" odazvao se projektu "Mirisi i okusi rapske kuhinje" Srednje škole Markantuna de Dominisa Rab, pa smo tako na glavnoj fešti održanoj na Trgu Sv. Kristofora u Rabu pripremali jela s jednom tradicionalnom namirnicom - bobom.

Bob je mahunarka i kao takva se može pripremati kao predjelo, glavno jelo i desert, može se spremati kao tradicionalno ili kakvo kreativno jelo moderne kuhinje. Na *Fešti od boba* predstavili smo se s receptom **Sipa s ječmom i bobom**. Napravili smo sipu na gulaš od sljedećih namirnica: sipa, crnilo, češnjak, bijelo vino, sol, papar, celer, persin, mediteranski začin. Zatim smo skuhali ječam propirjan na luku i podlijevan ribljim temeljcem, te kralja svih namirnica – bob. Naš je bob bio prepoznatljiv zbog jednog detalja – mora se kuhati u toploj vodi i kada je gotov "šokirati" ga pod hladnu vodu kako bi u jelu sa sipom i ječmom dominirala njegova zelena boja.

Jelo koje je oduševilo zbog svoje kreativnosti su **Pohane palačinke punjene lososom i bobom**. Slane palačinke smo punili smjesom lososa i boba, a posebnu notu dao je miris i okus koromača te kapari. Palačinke smo panirali te položili na posteljicu od maslačka s ribanim jajima i krem umakom od krastavaca i čilija.

Kao tradicionalno jelo skuhali smo **Bob s mladom janjetinom i mrkvicom**, a posebnu pozornost obratili smo na mirodije poput ružmarina, koje su našem jelu dale osobnost.

Bob je namirnica koja se sjedinjuje s mnogo okusa pa smo tako pripremili i desert sljubivši **Bob s kremom od vanilije na prošušenom biskvitu od badema**.

Bob je namirnica koja je prije nekoliko desetljeća bila jedna od osnovnih namirnica ovoga podneblja, a danas je nažalost gotovo zaboravljena. Zato ga naš restoran rado priprema i njeguje kao namirnicu vrijednu posebne pažnje.

MALI RJEČNIK ČAKAVŠTINE

Pripremila: Sandra Paparić

baul – drvena škrinja, kofer (za putovanje ili spremanje robe)

cip – naprava kojom se tuče grah da se odvoji od mahuna

česa? – što, čega?

čapaman – rukohvat

detrinko / dotrohe – sve, do zadnje mrvice

flahko - labavo

guća – debela vunena jakna

inbalano – iskrivljeno

jelita – crijeva

katrida – stolica

livel – razina / ravnina (i alat u građevini koji pokazuje da je nešto u ravnini)

merlići / melići – čipkasti ukrasi na odjeći i drugim tekstilnim

predmetima

naprefal - pogrešno

opanci – vrsta starinskih cipela

pajci – drop (kod kuhanja rakije i vina)

rigamenat – poštenje

stupasto / stupavo – žilavo

škavanat - šuškati

teć – trčati

ufat se – nadati se

virama – stvarno, baš

zera – malo, sitnica, mrvica

žurnada – dnevница, usluga fizičkog rada

CRTICA ZA KRAJ**Koliko treba čoviku da bude kuntenat?!**

Piše: Marin Mušćo

Govoru da dite kad se rodi odmah plače boj da zna da je život grub i ki zna ča ga sve čeka va njin. Ma kad je tako, zač unda nikomu ni dragu umrit? Još nis vidil ni čul starijega čovika ki je barin malo pulinte pojil, a da je rekal da mu ni bilo dragu živit! Ma ča je lipše nego kad si mlad, a još kad ti je Bog dal da si zdrav, unda ti je sve nekako laglje, manje te zebe kad je zima, manje si gladan kad ni ča za poist, manje te briga oće te zutra ili zazutrun kakod dežgracija čepat.

A kad samo popaziš ovu lipotu oko sebe, ima srce da ti z košulje skoči. Dal nan je Bog najlipši bokunić kugle zemaljske. Najlipšu zemlju, najlipše more, najlipši školji...! Ma ni najbolji meštri od pinela ne bi bolje nacrtali! Dosta ti se jutro zbudit, hitit oko na Buku da vidiš a je bura ili bonaca, nazdihat se friške arije od magriža, luzmarina, levande, brneštare i borovine i ne trebaju ti ni doktori ni medicina. Pa kad jutro partiš va butigu, a ono prid ciminter pod popov barkun već pada prva čakula; koj je bolje zniknul prisad, ka je prva posadila kapulicu i češanj, čigov kumpir će oprlit bura kada dođe, ka ima više rezervacija i oće furešti ovo leto doć, ki zna?! I ne trebaju ti ni vijesti ni "Dobro jutro Hrvatska", sve odmah čuješ od prve ruke!

Sad počinju duglji dani, dosta je kukvežanja po kaučima. Zadnje vrime se malo polja dela, tako da za to ne treba puno brižit, ali treba kuće parićat boj će sezona brzo doć. I ki je bil bolestan, bil je, nima se leti vrimenta bit bolestan, to će se kad leto pasa i kad se pobroju šoldi. Zimi ne moreš doć na red kod doktora, svih sve boli, a leti majci doktor slobodno more zatvorit da ni ovih par fureštov ča ih sunčanica zmanta! Kad leto pasa unda će opet bit vrimenta za čakulu, za poć na more, za zapivat... Ribe je doduše sve manje, ali za poć na more imaju se svi mogući arti, a ni flota ni baš za hitit ča.

Ima se, fala Bogu, od patane do trajekta. Jo, kaj baš trajekt spomenuh?! Ovoga našega brate lipo ko će vrag vazet i više nikad ne dopeljat, boj ovo ni trajekt ni na trajekt liči. Čin zapuše bavica un sve cime hiti na rivu i ne bi ga vrag više odmolal. Po većin vetrnu naše patane i kaići idu na more, boj su to sad moderne patane ke gredu brže od glisera, kaići imaju kabine, grijanje, moreš nutri spat, sve na letriku... A ribu vidu na onoj televiziji, nema majci da uteče. I sva sriča da su fermali malo ove puste mriže, boj ovako za par godišć ne bi više bilo ni trpa mori. Sad će opet bit ko

jedanput, kad se na more hodilo za čepat par ribičev za prehranit fameju, malo se zguštitrat, ubit malo vrimena s kumpanjonima, ne migo za napunit pusti frižider i unda, ne daj Bože da nestane letrike, sve hitit va smeće. Malo su se ljudi pomamili, ki će imat bolji i veći kaić, auto, kuću, a sve manje va tin guštiraju. Boj, ča će ti veli i lipi kaić, kad ga nimaš vrimena najki poć spaljat, kad se na njega aliga lovi ili kad ga tri od njih moraju držat da opće moreš z mula skočit na njega.

Zato je kadakod bolje imat manje i bit kuntenat, nego imat puno, a ne znat to užit i samo dežgracie sotin imat!

Malo se oko sebe treba obrnut, kako švere oko ure, i vit da nan je Bog puno lipoga dal, more bit i puno više nego smo zameritali. Samo da je malo slogue, da oćemo jedan drugomu malo pomoći kad treba, a ne samo grintarit, čekat da z neba pade i unda, ako je nešto i dobro, udri vraže sve učinit samo da i ono ča je dobro ne bude dobro. Puno bi se njih s nama minjalo, boj nimaju baš svajdi ovako lipu ariju, lipe kuće, more, polje, masline, kokoše, ovce, kaići, auti. A mi sve to imamo i opet nismo kuntenti! I za kraj, da se opet rodin - Mahućinu, Crikvenu Dražicu, Bušinčeve, Javorno, Velu Siku, Dubac, Grobišće, Brajinu, Kužajkino, Raskriži, Vršak, Graviku, Vratine, Jerkovicu, Dolčić, Laskovo, Dražinu, Mlačicu, Potočinu, Kaštelinu, Matešino, Livačinu, Lukovac, Ograde, Drnaču, Burolu, Biškupljicu, Derinu, Vrutak, Skočigorovo, Burinbok, Fičikino, Herovo, Pošigovo, Belajnkino, Funtanu, Mućel, Trbušnjak, Jaminu, Romotinu, Drmunić, Brdarovo, Figuricu i Brškit - NE BIH MINJAL ZA CELI SVIT!!!

RIČI

Riči su ovakove i onakove,
i lipe i grube i prefrte i blage,
nike za svagđan, nika za
blagđan,
niko više od drugih za čut su
nan drage.

Nikećemo lako zaboraviti,
nikaćemo pamtit duglje,
nikaćemo prožvakat i gutnut,
a nikogće nan bit kog na oganj
ulje.

Nikećemo radje premučati,
nikaćemo zgušta reći,
nikaćisu brže nego ča bi otišli,
a nikogće prvo "speći".

Ma koliki put se dogodi
da išćemo, a ne moremo ih naći,
prave rici i va pravi čas,
i s ričima ne moremo se snaci.

Pa umisto riči oči govoru,
i hiljadu riči ne bi dosti bilo
da reču ono ča oči moru,
i ča se va njima bez riči sakrišo.

Sandra Paparić

Fotografija: Ivo Šubić

Izdavač
Općina Lopar

Za izdavača
Alen Andreškić

Uredništvo
Sandra Paparić, Centar za kulturu Lopar
Marin Muščo, TZO Lopar

Grafička obrada
Emanuel Pirić

Naslovница
Manuela Lovrić Andreškić

Lektorirala
Sandra Paparić

Tisk
Grafički zavod Hrvatske

Naklada
500

Izdavanje
lipanj 2014.